

Volgens mijn herinnering: (vervolg)

Bert begint al met: Als ik het niet mis heb.... Maar hij had het mis. Ik heb nooit een 3 gegeven voor CML mondeling hoofdakke. Alle gegeven examencijfers liggen nog wel ergens vast. Bovendien schrijft hij zelf in de reünie-bundel dat hij halverwege de 5e klas gestopt is: geen eindexamen dus.

Cees Wessels herinnert zich dat ik met opgetrokken rokken over de tafels liep. Ik herinner me dat niet, maar weet wel dat wij vanaf 1960 zelden meer in toog liepen. Cees schrijft wel over zijn Gregoriaanse koorzang. Ik doe dat ook, elke 5e zondag van de maand (dus nooit in februari!) in toog en superplie.

Harrie de Valk dacht, dat de lessen in de villa zich op de bovenverdieping bevonden, maar die leslokalen waren beneden want boven zat de stichting Docete. Er mocht in die lessen gerookt worden, zegt hij. Dat herinner ik me niet, maar wel dat er in de leskamers van het hoofdgebouw door de leraren soms tijdens het lesgeven gerookt werd.

Het verhaal van *Frits Leroux* over een ontmoeting in september '67 herinner ik me ook niet. Misschien verdrongen! Ik zou me erover moeten schamen. Maar één ding klopt in ieder geval niet: ik ben nooit klassenfrater van een 5e klas geweest. Zou ook niet kunnen want in die tijd was ik de halve week buitenshuis, in Leeuwarden of in Rotterdam.

Frater Gonzales is al overleden in 1963 en niet in 1969 zoals in de vorige nieuwsbrief stond. En Duits heeft hij nooit gegeven, wel aardrijkskunde. In jullie tijd was hij administrateur-secretaris van de fr. directeur.

De overvloed aan kleinigheden die bewijsbaar niet kloppen heeft bij mij het besef versterkt dat het geheugen niet altijd betrouwbaar is. Voorzichtig begin ik dus aan de antwoorden op Harrie de Valks persoonlijk slotvragen.

Ik ben nu 86 jaar en ik 43 jaar toen ik trouwde. Jullie hebben de laatste jaren van de eerste helft van mijn leven meegemaakt. De 2e helft, ongeveer tot mijn pensioen, verliep anders: strakker, met een v.b., diensturen, praktijkschoolbezoek en wat publicaties. Zo nu en dan wat korte contacten met Ludgerusgenoten of met de fraters elders. Tot het pensioen, Toen werd er van hún kant contact gezocht,

Wat historische bijdragen voor hun contactblad en een heel boek over "Medebroeders in Afrika".

Na mijn afscheid in september '69 is er geen Nederlandse frater meer bijgekomen, althans: niemand is gebleven. In Indonesië is de aanwas doorgegaan. Het hele hoofdbestuur is overgegaan naar Indonesië.

In het midden van de 60er jaren, na het concilie in Rome en het pastoraal concilie in Nederland, werd al aangevoeld en voorspeld dat het zo zou gaan lopen. Toen werd er ook bij de fraters zo al over gesproken. Al tijdens jullie laatste Hilversumjaren begonnen de gesprekken ter voorbereiding van een allesbeslissend zakenkapittel. Met Meinardus, Isidorus, en Hilarius was ik lid van een voorbereidings-groepje onder leiding van een pater Jezuiet, ook verbonden aan de KRO. Die zei onomwonden, dat volgens hem genootschappen als de onze hun tijd hadden gehad. Hij was er trots op, dat hij als bestuurder alle broeders die zich konden redden eruit gepraat had. Isidorus reageerde: Misschien hebt u gelijk, maar ik vind dat er mensen moeten blijven om voor de ouderen te zorgen, die al zo lang voor ons hebben gezorgd. Respectabel vonden de anderen, maar dat hoeven we niet allemaal te doen.

Er waren experimenten als het Nicola convent in Utrecht, de leken-Dominikanen en de Broederschap van Diakonen. Daar wilde men moderne gemeenschappen, met gehuwden,

die als een moderne congregatie allerlei soorten apostolaat uitoefenden, met iets van een gemeenschappelijk gebedsleven. Diakonen, een soort mannelijke Diakonessen, konden met verlof van hun bestuur, huwen en toch lid blijven. En de grote kloosters zouden langzamerhand worden opgeheven. Kleine gemeenschappen, ook van broeders uit verschillende congregaties, waren het ideaal.

Er is veel over geschreven, ook door mij, ook gepubliceerd. In het boek over Kenia: de besluiten van toen en later over de geassocieerden, echtparen die ook in Kenia gewerkt hebben, met de fraters als toegevoegd lid. Gehuwden konden zich associëren, leden niet huwen. Bij de Diakonen kon dat wel.

In januari '69 kwamen Meinardus en ik tot het besluit, dat alleenwonen (Hilarisch deed dat later) en groepsvorming met anderen, wat ons betrof toch het beste kon in de klassieke vorm: het huwelijk. Hij met een collega-kweekschooldirecteur en ik met een collega-kweekschoolerares.

Frits Leroux schrijft in zijn vorige H3 bijdrage over "de volstrekt aseksueel ogende Friese frater Wiebe Brouwer". Het is zijn oordeel. Voor die Deetmantijd is het misschien wel een compliment. Maar ik wil wel beklemtonen, Thea zegt dat terecht ook, dat het besluit om eigen weg te gaan voorafging aan het besluit om te trouwen. Ik kende Thea van Pax Christi tochten, van lerarenvergaderingen en wat gesprekken. Al jaren !

Hoe reageerde de orde op mijn uitreding? Wat de leiding betrof: een zakelijke en sympathieke reactie. Zakelijk: in ieder geval het schooljaar afmaken! In juli kreeg ik te horen dat ik rustig in Hilversum leraar kon blijven. Meinardus bleef ook na zijn huwelijk directeur. Maar ik had al een aanbieding van een v.b. in Rotterdam en dat leek me echt beter. Ik werd wel in Hilversum op donderdag vrij geroosterd om alles voor te bereiden. De kweekschool collega's wisten de hoofdzaken, de examenkandidaten ook. Van de gemeenschap hebben we afscheid genomen met een feestelijk eucharistieviering na de examens in september. Bij het kerkelijk huwelijk in oktober '69, assisteerde Ds. Oosterwal, een gehuwde Diakoon. Er was een grote vertegenwoordiging van de Hilversumse kweekschool, een aantal fraters met een geschenk en een prachtig werkstuk met de "gekroonde Brouwer" (Thea heette voor iedereen: juffrouw Kroon).

Over de latere jaren heb ik geschreven. Nu al mijn Hilversumse oud-leerlingen pensioen hebben, zou het misschien prettig zijn ervaringen en aanbevelingen over deze status uit te wisselen. Ik doe daar graag aan mee.

Piet Brouwer